

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.015.02.2021

Małgorzata Gośniowska-Kola
p.o. Dyrektora Generalnego
Krajowego Ośrodka
Wsparcia Rolnictwa
ul. Karolkowa 30
01-207 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.433.139.2021 Zespołu Orzekającego
Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 3 września 2021 r.

P/21/048 – Pomoc rolnikom poszkodowanym w wyniku suszy.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa Oddział Terenowy w Łodzi (dalej: „OT” lub „Oddział”) ul. Północna 27/29, 91-420 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Gośniowska-Kola p.o. Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Dyrektorem Oddziału Terenowego w Łodzi jest od 1 września 2017 r. Janusz Ciesielski. (akta kontroli str. 1)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań w zakresie udzielania pomocy finansowej rolnikom poszkodowanym w wyniku suszy.
Okres objęty kontrolą	Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2018 r. do 30 czerwca 2021 r. z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających istotny wpływ na działalność objętą kontrolą, a także zdarzeń występujących do zakończenia czynności kontrolnych
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Janusz Rzepecki, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLO/91/2021 z dnia 07 maja 2021 r. (akta kontroli str. 2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Oddział rzetelnie udzielał ulg w czynszu dzierżawnym rolnikom poszkodowanym w wyniku wystąpienia suszy w 2018 i 2019 roku. Przy rozpatrywaniu wniosków dzierżawców OT prawidłowo wypełniał postanowienia określone zarówno w Programach pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych spowodowane wystąpieniem suszy, jak i wewnętrznych uregulowaniach. W analizowanych sprawach prawidłowo wyliczono wysokości ulg.

Pomimo braku w 11 wnioskach o odroczenie płatności lub rozłożenie na raty zobowiązań wobec Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa informacji o aktualnej sytuacji finansowej i majątkowej wnioskodawców, w tym o ich zobowiązaniach, Oddział nie wzywał do ich uzupełnienia, a sprawy rozpatrzył pozytywnie. Stanowiło to naruszenie postanowień § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2017 r. w sprawie szczególnych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach³, a także zasad określonych w § 6 Zarządzenia nr 171/2017/W Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie odraczania, rozkładania na raty lub umarzania należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Prawidłowość rozpatrywania wniosków o udzielenie pomocy

Opis stanu faktycznego

1. We wrześniu 2017 r. Dyrektor Oddziału wydał zarządzenie w sprawie powołania komisji rozpatrującej wnioski o obniżenie wysokości czynszu dzierżawnego⁴ (zwanej dalej „Komisją”). W dokumencie tym stwierdzono m.in., iż na podstawie pełnomocnictwa ogólnego Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (KOWR) powołuje się ww. Komisję w składzie: przewodniczący, sekretarz oraz trzech członków. Dokumentację z postępowania prowadził sekretarz Komisji. Wnioski zaopiniowane przez Komisję wymagały zatwierdzenia przez Dyrektora OT. Komisja działała na posiedzeniach zwoływanych przez przewodniczącego, pracami Komisji kierował przewodniczący, a w przypadku jego nieobecności – sekretarz. Dla skuteczności czynności podejmowanych przez Komisję, wymagana była obecność trzech jej członków w tym przewodniczącego lub sekretarza. Od września 2017 r. kilkakrotnie został zmieniany skład osobowy Komisji.

W okresie objętym kontrolą Komisja rozpatrywała wnioski dzierżawców o ulgi w czynszu dzierżawnym w oparciu o zarządzenie 95/2017/Z z dnia 6 października 2017 r. Dyrektora Generalnego KOWR - z uwzględnieniem art. 700 Kodeksu cywilnego⁵. W zakresie obniżania czynszu na podstawie art. 700 Kodeksu cywilnego w odniesieniu do gruntów, w ww. zarządzeniu Dyrektor Generalny KOWR wskazał m.in., że wnioski dzierżawców o obniżenie czynszu dzierżawnego powinny być rozpatrzone pozytywnie, jeżeli powierzchnia upraw, na której wystąpiły straty,

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. poz. 2116, zwane dalej „rozporządzeniem z 31 października 2017 r.”.

⁴ Zarządzenie nr 05/2017 z dnia 27 września 2017 r. Dyrektora Oddziału Terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Łodzi w sprawie powołania stałej komisji rozpatrującej wnioski o obniżenie wysokości czynszu dzierżawnego w oparciu o art. 700 Kodeksu cywilnego oraz innych programów pomocowych związanych z występowaniem szkód losowych.

⁵ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r., poz. 1740)

stanowi co najmniej 5% dzierżawionych użytków rolnych, a straty te wyrażają się w spadku plonów większym niż 15% (w odniesieniu do danej uprawy) w porównaniu do średnich plonów z trzech lat poprzednich. Przedkładane przez dzierżawców protokoły gminnych, bądź wojewódzkich komisji do spraw szacowania szkód powinny potwierdzać fakt wystąpienia danego zjawiska i mogą być przyjmowane, jeżeli zawierają informacje niezbędne do prawidłowego obliczenia zmniejszenia się plonów.

Przy ocenie, czy istotnie zwykły przychód badany na podstawie spadku plonów uległ znacznemu zmniejszeniu, należało brać pod uwagę również okoliczności, które mogły mieć wpływ na wykonanie normalnych przychodów z dzierżawy, jak np. odszkodowania czy dotacje.

Dyrektor Generalny KOWR wskazał ponadto, że w przypadku rozpatrywania wniosków dzierżawców na podstawie art. 700 Kodeksu cywilnego w ramach programów pomocowych – wnioski te powinny być rozpatrywane na warunkach określonych w tych programach. Zasada *de minimis* w rolnictwie nie będzie miała wówczas zastosowania.

Wniosek dzierżawcy o obniżenie czynszu dzierżawnego powinien być złożony w formie pisemnej, powinien być odpowiednio uzasadniony i udokumentowany oraz złożony przed terminem płatności raty czynszu.

Wniosek powinien zawierać następujące informacje:

- strukturę zasiewów, z podaniem rodzaju upraw oraz powierzchni,
- okoliczności, które miały wpływ na znaczne zmniejszenie plonów,
- powierzchni uprawy, na którą miały wpływ ww. okoliczności,
- wielkości uzyskanego plonu z danej uprawy w roku bieżącym i ewentualnie średni plon tej uprawy z trzech ostatnich lat,
- wielkości uzyskanych środków z tytułu odszkodowań i ubezpieczeń,
- wielkości pomocy *de minimis* w rolnictwie w okresie ostatnich trzech lat.

(akta kontroli str. 3-8)

W grudniu 2017 r. Dyrektor Generalny KOWR wydał zarządzenie w sprawie odraczania, rozkładania na raty lub umarzania należności KOWR⁶, w którym określono m.in.: jednolite zasady i tryb postępowania przy odraczaniu, rozkładaniu na raty lub umarzaniu należności oddziałów terenowych KOWR.

Zgodnie z § 3 ust. 3 i 4 ww. zarządzenia odroczenie lub rozłożenie na raty należności z powodu niekorzystnych zdarzeń o charakterze gospodarczym oraz zdarzeń o charakterze losowym może być zastosowane jeśli spowodowały one pogorszenie sytuacji płatniczej w stopniu uniemożliwiającym terminową zapłatę należności KOWR, a których dłużnik nie mógł przewidzieć w ramach racjonalnie prowadzonej działalności gospodarczej. Odroczenie terminu spłaty należności bieżącej może nastąpić na okres nie dłuższy niż 1 rok, z zastrzeżeniem ust. 5, w którym wskazano m.in., że odroczenie terminu spłaty raty należności za sprzedane mienie nie może nastąpić na okres dłuższy niż do upływu terminu zapłaty następnej raty należności.

Zgodnie zaś z § 6 zarządzenia ulgi w spłacie należności KOWR stosuje się na uzasadniony i udokumentowany wniosek dłużnika, który powinien zawierać szczegółowe informacje dotyczące:

- przesłanek umorzenia, odroczenia bądź rozłożenia na raty całości lub części należności,
- aktualnej sytuacji finansowej i materialnej dłużnika, w tym stanu jego zobowiązań.

(akta kontroli str. 590-611)

⁶ Zarządzenie nr 171/2017/W Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie odraczania, rozkładania na raty lub umarzania należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

W marcu 2018 r. Dyrektor Oddziału wydał zarządzenie w sprawie powołania komisji rozpatrującej wnioski o umorzenie należności, prolongatę terminów płatności i rozterminowania zobowiązań zaległych⁷. W dokumencie tym stwierdzono m.in., iż na podstawie pełnomocnictwa ogólnego Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Warszawie powołuje się ww. Komisję w składzie: przewodniczący, sekretarz oraz trzech członków. Komisja rozpatrywała wnioski dzierżawców, nabywców, najemców o ulgi w oparciu o postanowienia rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2017 r. w sprawie szczególnych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach⁸, z uwzględnieniem zarządzenia nr 171/2017/W Dyrektora Generalnego KOWR z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie odraczania, rozkładania na raty lub umarzania należności KOWR.

Dokumentację z postępowania prowadził sekretarz Komisji. Wnioski zaopiniowane przez Komisję wymagały zatwierdzenia przez Dyrektora OT.

Komisja działała na posiedzeniach zwołanych przez przewodniczącego, pracami Komisji kierował przewodniczący, a w przypadku jego nieobecności – sekretarz. Dla skuteczności czynności podejmowanych przez Komisję, wymagana była obecność trzech jej członków w tym przewodniczącego lub sekretarza. Aneksami do zarządzenia zmieniany był osobowy skład Komisji.

(akta kontroli str. 9-13)

Z powodu strat spowodowanych suszą, w roku 2018 OT przyznał pomoc poszkodowanym rolnikom na łączną kwotę 983.222,04 zł w tym pomoc *de minimis* wyniosła 535.517,31 zł, w roku 2019 odpowiednio: 3.041.697,54 zł i 219.465,78 zł, w roku 2020: 1.423.515,21 zł i 525.274,91 zł. W roku 2021 do czasu zakończenia kontroli pomocy nie przyznano.

(akta kontroli str. 17)

2. W okresie objętym kontrolą w OT rozpatrzono łącznie 105 wniosków o umorzenie należności, z tego:

- w 2018 r. - 30 wniosków (w tym osiem negatywnie),
- w 2019 r. – 64 wnioski (pięć negatywnie),
- w 2020 r. – 11 wniosków (trzy negatywnie).

(akta kontroli str. 14-16)

Do szczegółowej analizy wybrano pięć wniosków o umorzenie należności, w związku z wystąpieniem suszy w latach 2018-2019.

2.1. Pomoc wyliczona wg Programu pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych i gospodarstwach rybackich spowodowane wystąpieniem w 2018 r. suszy lub powodzi (Program 2018)⁹. Pomoc ta nie stanowiła pomocy *de minimis* w rolnictwie:

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.33.2018.MF.3 - Wniosek z dnia 22.10.2018 r. (data wpływu 25.10.2018 r.) – wnioskujący wskazał, że na dzierżawionej nieruchomości posiadał następujące uprawy: pszenica jara – powierzchnia uprawy 5,58 ha, powierzchnia dotknięta stratą – 5,58 ha, plon uzyskany w 2018 r. 19,8 dt/ha, średni plon z lat 2015-2017 – 58,4 dt/ha; owies powierzchnia uprawy 7,45 ha, powierzchnia dotknięta stratą – 7,45 ha, plon uzyskany w 2018 r. 23,4 dt/ha, średni plon z lat 2015-2017 – 56,8 dt/ha. Do

⁷ Zarządzenie nr 83/2018 z dnia 22 marca 2018 r. Dyrektora Oddziału Terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Łodzi w sprawie powołania stałej komisji rozpatrującej wnioski o umorzenie należności, prolongatę terminów płatności i rozterminowania zobowiązań zaległych.

⁸ Dz. U. poz. 2116, zwane dalej „rozporządzeniem z 31 października 2017 r.”.

⁹ Załącznik do uchwały nr 107/2018 Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2018 r.

wniosku załączono: protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód z dnia 17.07.2018 r., potwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego, dokumenty dot. ubezpieczenia upraw, zaświadczenia o pomocy *de minimis*, sprawozdanie z badań NRG1/67/18 wraz z mapką, mapkę rozmieszczenia upraw, umowę dzierżawy gruntów ornych oraz terenów zadrzewionych i zakrzewionych z dnia 01.03.2018 r., rozliczenie umowy dzierżawy na dzień 31.10.2018 r.

W dniu 20.11.2018 r. Dyrektor Oddziału zaakceptował protokół z posiedzenia Komisji, która rozpatrzyła wniosek pozytywnie.

Pismami z dnia 21.11.2018 r. i 27.02.2019 r. OT poinformował wnioskodawcę, że ulga w czynszu dzierżawnym za I półrocze 2018 r. wyniesie 1.706,07 zł, za II półrocze 2018 r. 1.959,40 zł.

(akta kontroli str. 18-41; 521-523)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.30.2018.MF.2 - Wniosek z dnia 16.10.2018 r. – wnioskodawca do wniosku dołączył m.in.: protokół oszacowania zakresu i wysokości szkód, zatwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego, informację o otrzymanej pomocy publicznej, oświadczenie o rodzaju i powierzchni upraw oraz wysokości plonów, oświadczenie o niezawarcie umowy ubezpieczenia, umowę dzierżawy z dnia 23.11.2016 r.

W dniu 20.11.2018 r. Dyrektor Oddziału zaakceptował protokół z posiedzenia Komisji, która rozpatrzyła wniosek pozytywnie.

Pismami z 21.11.2018 r. i 27.02.2019 r. OT poinformował wnioskodawcę, że ulga w czynszu dzierżawnym za I półrocze 2018 r. wyniesie 2.482,72 zł, za II półrocze 2.851,37 zł.

(akta kontroli str. 42-64; 521-523)

2.2. Pomoc wyliczona wg Programu pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 r. suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi (Program 2019)¹⁰, nie stanowiąca pomocy *de minimis* w rolnictwie:

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.68.2019.MF.2 - Wniosek z 16.10.2019 r. (wpływ do KOWR 17.10.2019 r.) – wnioskodawca wskazał, że posiada uprawy pszenicy ozimej o powierzchni 13,38 ha, powierzchnia dotknięta stratą z powodu suszy - 13,38 ha, plon uzyskany w 2019 r. 27 dt/ha, straty plonu – 45%. Do wniosku załączono m.in.: protokół strat z dnia 6.08.2019 r., zatwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego, dokumenty dotyczące uzyskanych środków od ubezpieczyciela, zaświadczenie o pomocy *de minimis*, umowę ubezpieczenia.

Na posiedzeniu w dniu 28.10.2019 r. Komisja rozpatrzyła wniosek pozytywnie.

Pismem z 29.10.2019 r. OT poinformował, że udzielona ulga wyniosła 6.191,99 zł.

(akta kontroli str.65-100;530-537)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.76.2019.MF - Wniosek bez daty (data wpływu do OT – 25.10.2019 r.) - we wniosku wnioskodawca nadmienił, iż protokół strat suszowych doręczy niezwłocznie po otrzymaniu z Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi. Przedmiotowy wniosek nie zawierał załączników.

Z datą 4.12.2019 r. (data wpływu do wnioskodawcy - 17.12. 2019 r.) OT skierował do wnioskodawcy pismo z żądaniem przedłożenia niezbędnych informacji w tym m.in.: określenia, którego półrocza ma dotyczyć ulga, dostarczenia kserokopii protokołu strat, dostarczenia oświadczeń dot. umów dzierżaw, dokumentów potwierdzających ubezpieczenie upraw wraz z dokumentem przyznania lub odmowy przyznania odszkodowania, oświadczenia o korzystaniu lub niekorzystaniu z pomocy *de minimis* w rolnictwie,

¹⁰ Załącznik do uchwały nr 86/2019 Rady Ministrów z dnia 6 września 2019 r.

oświadczenia o ewentualnym uzyskaniu pomocy w ramach programu pomocowego, udzielonej przez inne podmioty.

Wszystkie żądane dokumenty zostały dostarczone.

Komisja rozpatrzyła pozytywnie wniosek na posiedzeniu w dniu 29.01.2020 r.

Z datą 18.02.2020 r. Oddział poinformował wnioskodawcę o przyznaniu ulgi za I półrocze 2019 r. w wysokości 2.993,14 zł, za II półrocze 2019 r. – 2.447,07 zł.

Dyrektor OT wyjaśnił, iż przekazanie żądania o uzupełnienie wniosku 4.12.2019 r. było wynikiem przygotowywania dokumentacji dla 47 wniosków.

(akta kontroli str.101-128;553-560)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.124.2019.MF - Wniosek bez daty (data wpływu wniosku do Oddziału – 18.11.2019 r.) – wnioskodawca oświadczył m.in., że na dzierżawionych działkach uprawiał: maliny ogrodowe, powierzchnia – 6,18 ha, powierzchnia objęta stratą – 6,18 ha, uzyskany plon 12 dt/ha; żyto ozime na ziarno, powierzchnia 10,03 ha, powierzchnia objęta stratą – 10,03 ha, faktycznie uzyskany plon – 9,37 dt/ha; porzeczka czarna, powierzchnia 2,01 ha, powierzchnia objęta stratą - 2,01 ha, uzyskany plon 4,5 dt/ha; truskawka, powierzchnia 1,00 ha, powierzchnia objęta stratą – 1,00 ha, uzyskany plon 54,5 dt/ha. Do wniosku (po monicie OT z dnia 13.12.2019 r.) załączono ponadto: oświadczenie o niezawarcie umowy ubezpieczenia, oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy z „Programu pomocy dla rolników”, oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy *de minimis* za lata 2018-2019, protokół z 14.11.2019 r. z oszacowania zakresu i wysokości szkód, zatwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego, umowę dzierżawy z 22.11.2016 r., rozliczenie należności na dzień 31.10.2019 r.

Komisja rozpatrzyła pozytywnie wniosek na posiedzeniu w dniu 2.03.2020 r.

Z datą 2.03.2020 r. OT skierował do wnioskodawczyni pismo informujące o przyznaniu ulgi w czynszu dzierżawnym za II półrocze 2019 r. w wysokości 2.942,80 zł.

Wg wyjaśnień Dyrektora OT, aby wzmiankowany wniosek mógł być rozpatrzony, tj. aby móc określić stosowną ulgę Oddział musiał pozyskać informację dot. ceny pszenicy, cena ta została ogłoszona przez GUS w styczniu 2020 r.

(akta kontroli str. 129-158;573-579)

3. W okresie objętym kontrolą w OT rozpatrzono łącznie 24 wnioski o odroczenie płatności należności, z tego:

- w 2018 r. sześć wniosków (wszystkie rozpatrzono pozytywnie),
- w 2019 r. – dziesięć wniosków (w tym dziewięć pozytywnie, jeden pozostawiono bez rozpatrzenia),
- w 2020 r. – osiem wniosków (cztery pozytywnie, jeden negatywnie, trzy pozostawiono bez rozpatrzenia).

(akta kontroli str. 14-16)

Do szczegółowej analizy wybrano siedem wniosków o odroczenie płatności, w związku z wystąpieniem suszy w latach 2018-2020:

Rok 2018

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.60.2018.MF - Wniosek z 06.12.2018 r. (data wpływu do OT 10.12.2018 r.) o odroczenie płatności raty z tytułu nabycia majątku rolnego. Do wniosku załączono m.in.: oświadczenie o zawarciu umowy ubezpieczenia upraw i nieotrzymaniu z tego tytułu odszkodowań, oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy publicznej, protokół (z 5.12.2018 r.) oszacowania zakresu i wysokości szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 31,94% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), zaświadczenie o otrzymaniu pomocy *de minimis* w wysokości 764,67 zł brutto, kwota zadłużenia w podziale na poszczególne składniki

Komisja rozpatrzyła wniosek na posiedzeniu w dniu 25.01.2019 r.

W dniu 25.01.2019 r. pomiędzy OT, a wnioskodawcą została zawarta umowa w przedmiocie odroczenia terminu płatności należności w wysokości łącznej 278.535,08 zł do dnia 20.12.2019 r.

Pomocy udzielono w oparciu o Program 2018 (Pkt 4 i 4.1.). Pomoc nie miała charakteru pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str. 159-178;511-513)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.45.2018.MF.1 - Wniosek z 25.10.2018 r. (wpływ do OT 30.10.2018 r.) o odroczenie płatności z tytułu nabycia majątku rolnego z dnia 31.10.2018 r. do dnia 28.02.2019 r.

Do wniosku załączono m.in.: oświadczenie o faktycznych plonach 10 upraw w porównaniu do średnich plonów z lat 2015-2017, oświadczenie o niezawarciu umowy ubezpieczenia, oświadczenie o otrzymaniu pomocy publicznej w kwocie 6.723,79 zł w formie dotacji na bieżącą działalność rolniczą, protokół (z 27.07.2018 r.) z oszacowania zakresu i wysokości szkód. Oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 23,01% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym.

Komisja rozpatrzyła wniosek na posiedzeniu w dniu 11.01.2019 r.

Pismem z dnia 17.01.2019 r. OT poinformował wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku.

W dniu 18.01.2019 r. pomiędzy Oddziałem a wnioskodawcą została podpisana umowa w przedmiocie odroczenia terminu płatności należności, na mocy której kwota odroczonej raty w łącznej wysokości 88.952,05 zł (należność główna plus odsetki) z terminu płatności na 31.10.2018 r. została odroczone na 28.02.2019 r. Odroczenia płatności dokonano w oparciu o § 1 ust. 1 rozporządzenia z 31 października 2017 r.. Udzielona pomoc miała charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie.

Termin rozpatrzenia wniosku, wg wyjaśnień Dyrektora OT, był związany z wykorzystaniem limitu środków finansowych na rok 2018. Posiedzenie Komisji w styczniu 2019 r. odbyło się kiedy przyznano nowe środki finansowe dla rolników.

(akta kontroli str. 179-209;524-529)

Lata 2019 – 2020:

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.49.2019.MF - Wniosek z 30.08.2019 r. (termin wpływu do Oddziału 2.09.2019 r.) o odroczenie płatności wymaganej na koniec sierpnia 2019 r. z powodu występującej od dwóch lat suszy (wnioskowane odroczenie do 31.12.2019 r.).

Pismem z dnia 1.10.2019 r. OT zwrócił się do wnioskodawcy o uzupełnienie (w ciągu 14 dni) wniosku o: kopię protokołu strat, oświadczenie o korzystaniu lub nie z pomocy *de minimis*, określenie rodzaju upraw oraz powierzchni objętych stratą, wskazanie zatorów płatniczych, inne dokumenty potwierdzające trudną sytuację płatniczą.

Wnioskodawca przesłał m.in.: kserokopię protokołu strat (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 46,91% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), oświadczenia o pomocy *de minimis*, decyzję o przyznaniu dopłaty, rozliczenie należności, wykaz upraw.

Komisja rozpatrzyła pozytywnie wniosek na posiedzeniu w dniu 8.11.2019 r.

Z datą 14.11.2019 r. pomiędzy OT, a wnioskodawcą podpisana została umowa w przedmiocie odroczenia terminu płatności należności, na mocy której termin płatności łącznej należności 74.450,96 zł przesunięto z 31.08.2019 r. na 31.12.2019 r.

Odroczenia płatności udzielono w oparciu o Program susza 2019. Pomoc nie miała charakteru pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str. 210-245; 514-520)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.94.2019.MF - Wniosek z 24.10.2019 r. (wpływ do OT 29.10.2019 r.) o odroczenie raty płatności za nabytą nieruchomość do dnia 31.03.2020 r., z powodu wystąpienia suszy. Do wniosku załączono m.in.: protokół z oszacowania szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 46,91% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), wykaz upraw, oświadczenia o pomocy *de minimis*, oświadczenie o przyznaniu dopłaty, decyzje o przyznaniu pomocy, rozliczenie należności.

Komisja rozpatrzyła pozytywnie wniosek na posiedzeniu w dniu 8.11.2019 r.

Z datą 13.11.2019 r. Oddział poinformował wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, a 14.11.2019 r. pomiędzy OT, a wnioskodawcą została podpisana umowa w przedmiocie odroczenia terminu płatności należności, w której zawarto zapis, iż łączna kwota raty tj. 19.548,00 zł winna być uregulowana do 31.03.2020 r.

Odroczenia płatności udzielono w oparciu o Program susza 2019. Pomoc nie miała charakteru pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str.246-268 514-520)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.89.2019.MF - Wniosek bez daty (data wpływu do OT 29.10.2019 r.) k o przeniesienie terminu płatności z tytułu dzierżawy działki do dnia 31.01.2020 r. z uwagi na wystąpienie suszy rolniczej. Do wniosku załączono m.in. protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 46,91% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym) oraz rozliczenie należności.

Komisja rozpatrzyła wniosek na posiedzeniu w dniu 8.11.2019 r.

Z datą 13.11.2019 r. Oddział poinformował wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku.

W dniu 14.11.2019 r. pomiędzy OT, a wnioskodawcą zawarta została umowa w przedmiocie odroczenia terminu płatności należności, w której zapisano m.in., że płatność łącznej kwoty raty 17.052,00 zł wynikającej z dzierżawy majątku rolnego została odroczone z 31.10.2019 r. do dnia 31.01.2020 r.

Odroczenia płatności udzielono w oparciu o Program susza 2019. Pomoc nie miała charakteru pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str.269-284;514-520)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.135.2019.JSC - Wniosek z 17.01.2020 r. (wpływ do Oddziału 21.01.2020 r.) o odroczenie płatności zobowiązania z powodu wystąpienia suszy. Do wniosku załączono m.in.: bilans firmy (wykazana strata za 2019 r.), rozliczenie należności na 30.11.2019 r., protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 30% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), strukturę upraw, oświadczenie o pomocy *de minimis*.

Komisja na posiedzeniu w dniu 24.01.2020 r. pozytywnie zaopiniowała wniosek, postanawiając odroczyć termin płatności zobowiązania do 30.11.2020 r., określając, iż pomocy udzielono w oparciu o § 1 ust. 1 rozporządzenia z 31 października 2017 r. oraz że odroczenie będzie miało charakter pomocy *de minimis*.

O pozytywnym rozpatrzeniu wniosku Oddział powiadomił wnioskodawcę pismem z dnia 3.02.2020 r. W dniu 3.02.2020 r., OT podpisał z wnioskodawcą umowę o odroczeniu płatności raty w wysokości 158.585,43 zł do dnia 30.11.2020 r.

(akta kontroli str. 301-326;538-540)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.32.2020.JSC - Wniosek z 26.02.2020 r. (wpływ do OT 2.03.2020 r.) o odroczenie płatności czynszu z tytułu dzierżawy z powodu

klęski suszy. Do wniosku załączono rozliczenie należności na dzień 28.02.2020 r.

Z datą 30.03.2020 r. skierowano do wnioskodawcy pismo z żądaniem uzupełnienia wniosku o: potwierdzenie trudnej sytuacji finansowej, oświadczenie o korzystaniu lub niekorzystaniu w ostatnich latach z pomocy *de minimis*, protokołu suszowego.

Na posiedzeniu Komisji w dniu 19.05.2020 r. stwierdzono m.in., że w związku z nieuzupełnieniem przez dłużnika wniosku, Komisja pozostawia wniosek bez rozpatrzenia.

Pismem z dnia 29.05.2020 r. OT powiadomił wnioskodawcę o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia z uwagi na nieuzupełnienie wniosku o żądane dokumenty (stosownie do postanowień § 3 ust. 7 rozporządzenia z 31 października 2017 r.).

(akta kontroli str. 285-300))

4. W okresie objętym kontrolą w OT rozpatrzono łącznie 11 wniosków o rozłożenie należności na raty, z tego:

- w 2018 r. – brak wniosków,
- w 2019 r. – trzy wnioski (wszystkie rozpatrzono pozytywnie),
- w 2020 r. – osiem wniosków (sześć pozytywnie, dwa pozostawiono bez rozpatrzenia).

(akta kontroli str. 14-16)

Do szczegółowej analizy wybrano osiem wniosków o rozłożenie płatności na raty, w związku z wystąpieniem suszy w latach 2018-2019.

Rok 2019:

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.95.2019.MF - Wniosek bez daty (wpływ do OT 30.10.2019 r.) o rozłożenie spłaty należności z tytułu kupna ziemi na dwie raty, z powodu wystąpienia suszy. Do wniosku załączono m.in. protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 20,63% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym) oraz rozliczenie należności, wykaz upraw, oświadczenie o kosztach powstałych z tytułu szkód w związku z niezebrnymi plonami (susza).

Z datą 13.11.2019 r. Oddział poinformował wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku.

W dniu 14.11.2019 r. pomiędzy wnioskodawcą, a OT podpisane zostało porozumienie, na mocy którego spłata należności w kwocie 30.141,25 zł została rozłożona na dwie raty.

Pomocy udzielono w oparciu o § 1 ust. 1 rozporządzenia z 31 października 2017 r. Pomoc ta miała charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str.327-353; 514-520)

Rok 2020:

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.2.2020.ISC - Wniosek z 22.12.2019 r. (wpływ do Oddziału 31.12.2019 r.) o rozłożenie na raty należności w wysokości 34.286,39 zł z powodu trudnej sytuacji materialnej spowodowanej suszą. Do wniosku dołączono m.in. dokumentację dot. spłat kredytów (w tym kserokopię umowy kredytowej), protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 51,11% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy z „Programu pomocy dla rolników i producentów rolnych, którzy ponieśli szkody w gospodarstwach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2019 suszy, huraganu, gradu, deszczu nawalnego, przymrozków wiosennych lub powodzi przyjętego uchwałą Rady Ministrów nr 86/2019 z dnia 6 września 2019 r.

Z datą 3.02.2020 r. OT powiadomił wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu jej wniosku.

W dniu 3.02.2020 r. pomiędzy wnioskodawcą, a OT zostało podpisane porozumienie, na mocy którego płatność należności w kwocie 34.286,39 zł została rozłożona na pięć rat.

Pomoc została udzielona w oparciu o Program susza 2019 i nie stanowiła pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str. 354-386)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.65.2020.MF - Wniosek z 3.08.2020 r. (wpływ 14.08.2020 r.) o rozłożenie na raty czynszu dzierżawnego w związku z wystąpieniem suszy. Do wniosku załączono m.in.: oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy, protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 41,73% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), wykaz upraw, rozliczenie należności, udzielone pomoce *de minimis*.

Z datą 28.08.2020 r. OT skierował do wnioskodawcy pismo informujące, iż jego wniosek został rozpatrzony pozytywnie.

W dniu 28.08.2020 r. pomiędzy wnioskodawcą, a OT podpisane zostało porozumienie w sprawie rozłożenia na raty zadłużenia z tytułu dzierżawy majątku rolnego.

(akta kontroli str.387-403)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.64.2020.MF Wniosek z 4.08.2020 r. (wpływ do OT 14.08.2020 r.) o rozłożenie na raty czynszu dzierżawnego za I i II półrocze 2019 r. z powodu wystąpienia suszy. Do wniosku załączono m.in. protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 49,59% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), wykaz upraw, rozliczenie należności, oświadczenie o nieudzieleniu pomocy na podstawie „Programu pomocy dla rolników”.

Z datą 28.08.2020 r. OT skierował do wnioskodawcy pismo informujące, iż jego wniosek został rozpatrzony pozytywnie.

W dniu 28.08.2020 r. pomiędzy wnioskodawcą, a OT podpisane zostało porozumienie w sprawie rozłożenia na raty zadłużenia z tytułu dzierżawy majątku rolnego.

(akta kontroli str.404-420)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.49.2020.MF - Wniosek bez daty (wpływ 14.05.2020 r.) o rozłożenie na raty czynszu dzierżawnego w związku z wystąpieniem suszy. Do wniosku załączono rozliczenie należności na dzień 14.05.2020 r.

Pismem z dnia 29.05.2020 r. OT skierował do wnioskodawcy prośbę o uzupełnienie wniosku o potwierdzenie trudnej sytuacji majątkowej, oświadczenie o korzystaniu lub niekorzystaniu z pomocy *de minimis* w rolnictwie, protokół suszowy.

Pismem z dnia 24.07. 2020 r. Oddział poinformował wnioskodawcę, iż w związku z nieuzupełnieniem wniosku o żadaną dokumentację komisja pozostawiła wniosek bez rozpatrzenia.

(akta kontroli str.421-426)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.48.2020.JSC - Wniosek z 14.05.2020 r. (wpływ 14.05.2020 r.) o rozłożenie na raty czynszu dzierżawnego w związku z wystąpieniem suszy. Do wniosku załączono rozliczenie należności na dzień 14.05.2020 r.

Pismem z dnia 29.05.2020 r. OT skierował do wnioskodawcy prośbę o uzupełnienie wniosku o potwierdzenie trudnej sytuacji majątkowej,

oświadczenie o korzystaniu lub niekorzystaniu z pomocy *de minimis* w rolnictwie, protokół suszowy.

Pismem z dnia 24.07.2020 r. Oddział poinformował wnioskodawcę, iż w związku z nieuzupełnieniem wniosku o żadaną dokumentację komisja pozostawiła wniosek bez rozpatrzenia.

(akta kontroli str.427-435)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.7.2020.JSC - Wniosek z 27.01.2020 r. (wpływ do OT 29.01.2020 r.) o rozłożenie należności w kwocie 45.715,80 zł na raty z powodu suszy.

Do wniosku załączono m.in.: rozliczenia należności i rozliczenia umowy, protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód w gospodarstwie rolnym, oświadczenie o nieotrzymaniu pomocy na podstawie „Programu pomocy dla rolników”.

Z datą 12.02.2020 r. OT powiadomił wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku.

W dniu 12.02.2020 r. pomiędzy OT, a wnioskodawcą zostało podpisane porozumienie w sprawie rozłożenia na raty zadłużenia z tytułu sprzedaży majątku rolnego.

(akta kontroli str.436--457)

- Sprawa nr ŁÓD.WFKW.3813.58.2020.JSC Wniosek z 30.06.2020 r. (wpływ do OT 2.07.2020 r.) o rozłożenie na raty należności z tytułu zakupu majątku rolnego, z powodu wystąpienia suszy. Do wniosku załączono m.in.: rozliczenia należności, rozliczenia umowy, oświadczenie o pomocy *de minimis*, oświadczenie o pomocy na podstawie „Programu pomocy dla rolników”, protokół z oszacowania zakresu i wysokości szkód (oszacowana łączna wysokość szkód stanowiła 34,62% średniej rocznej produkcji w gospodarstwie rolnym), wykaz upraw.

Z datą 24.07.2020 r. OT powiadomił wnioskodawcę o pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o rozłożenie na raty należności w kwocie 147.820,89 zł.

W dniu 24.07.2020 r. pomiędzy OT, a wnioskodawczynią zostało podpisane porozumienie w sprawie rozłożenia na raty zadłużenia z tytułu sprzedaży majątku rolnego.

Pomocy udzielono w oparciu o Program susza 2019 i nie miała ona charakteru pomocy *de minimis* w rolnictwie.

(akta kontroli str.458-485)

Wyżej opisane wnioski o odroczenie terminów płatności należności oraz rozłożenie na raty zostały rozpatrzone na posiedzeniach Komisji ds. wniosków o umorzenie należności, prolongatę terminów płatności i rozterminowania zobowiązań zaległych odbytych w dniach 23.07.2020 r. i 27.08.2020 r.

Z 12 analizowanych przez NIK, rozpatrzonych pozytywnie przez OT wniosków o odroczenie terminów płatności należności oraz rozłożenie na raty, do 11 nie załączono informacji o aktualnej sytuacji finansowej i majątkowej wnioskodawców, w tym o ich zobowiązaniach (szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

5. Analiza 172 wniosków złożonych w latach 2018-2020, wykazała, że w 15 przypadkach od daty przekazania wniosku do Oddziału do czasu jego rozpatrzenia upływał okres 4-5 miesięcy. W złożonych wyjaśnieniach Starszy specjalista stwierdziła, że przyczyny tego stanu rzeczy to m.in.: występowanie do wnioskodawców o uzupełnienia wniosków (wnioski niekompletne) oraz brak doprecyzowanej treści wniosków (konieczność ich uzupełnienia). Czas rozpatrzenia

nie miał wpływu na sposób rozpatrzenia wniosków o umorzenie należności, prolongatę terminów płatności, czy rozłożenia płatności na raty.

(akta kontroli str. 14-16)

6. W latach 2018-2020 wnioskodawcy wywiązywali się z zobowiązań finansowych wobec Oddziału z tytułu spłat należności odroczonej oraz płatności rozłożonych na raty.

(akta kontroli str. 496-498)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Pomimo braku, w 11 wnioskach o odroczenie płatności zobowiązań wobec Oddziału lub rozłożenie ich na raty, informacji o aktualnej sytuacji finansowej i majątkowej wnioskodawców, w tym o ich zobowiązaniach, OT nie wezwał rolników o uzupełnienie wniosków, a sprawy te rozpatrzył pozytywnie.

Stanowiło to naruszenie postanowień § 3 ust. 1 rozporządzenia z 31 października 2017 r., a także zasad określonych w § 6 Zarządzenia nr 171/2017/W Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie odraczania, rozkładania na raty lub umarzania należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.

W złożonych w ww. sprawie wyjaśnieniach Dyrektor OT stwierdził m.in., że rozpatrując wnioski rolników dotyczące strat spowodowanych suszą, podejmowano decyzje na podstawie Programu 2018 i Programu 2019, art. 23a ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa¹¹ oraz art. 700 Kodeksu cywilnego (obniżenie czynszu). Rozpatrując wnioski kontrahentów stosowano także wytyczne¹² z października 2019 r.

Wskazał ponadto, iż w protokołach strat zawarta była średnia wartość produkcji z gospodarstwa rolnego oraz kwota obniżenia dochodu w wyniku szkód.

(akta kontroli str. 612-616)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela stanowiska zawartego w wyjaśnieniach wskazując, iż także w przywołanych przez Dyrektora OT Programach pomocy dla rolników z 2018 i 2019 roku odpowiednio w punkcie 3.6. i 3.4. polecono stosowanie przez KOWR art. 23a ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, na podstawie którego (art. 23a ust. 3) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wydał rozporządzenie w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach. Z rozporządzenia tego zaś jasno wynika, że wniosek powinien zawierać co najmniej informację o aktualnej sytuacji finansowej i majątkowej dłużnika, w tym o jego zobowiązaniach, wraz z dokumentami uzasadniającymi wniosek (§3 ust. 1 pkt 5).

Ponadto w ocenie NIK zawarte w protokołach strat dane dotyczące średniej wartości produkcji z gospodarstwa rolnego oraz kwoty obniżenia dochodu w wyniku szkód nie obrazują aktualnej sytuacji finansowej i majątkowej dłużnika oraz jego zobowiązań, a zatem nie spełniają przesłanek przedmiotowej informacji.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag i wniosków na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK.

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 2243.

¹² wskazane w piśmie CEN.BFK.WWR.3813.70.2019.AW.1 z dnia 8 października 2019 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 28 czerwca 2021 r.

Najwyższa Izba
Kontroli
Delegatura w Łodzi

Kontroler:
Janusz Rzepecki
Doradca ekonomiczny

Dyrektor
Piotr Walczak

/-/

/-/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym
dokonał

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Łodzi
Piotr Walczak

Podpis

15. 09. 2021